

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
2689-23

meddelad i Stockholm den 16 januari 2024

KLAGANDE

Kriminalvården
601 80 Norrköping

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs beslut den 21 april 2023 i mål nr 1513-23

SAKEN

Kriminalvård i anstalt

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

1. När ett överklagande av en myndighets beslut har överlämnats till den högre instans som ska pröva överklagandet, får myndigheten inte ändra beslutet eller fatta ett nytt beslut i samma sak, s.k. litispendens.
2. Ett beslut enligt fängelselagen (2010:610) får inte överklagas innan Kriminalvården har omprövat beslutet (obligatorisk omprövning).

3. Kriminalvården beslutade i oktober 2022 att avslå AAs ansökan om att få ringa till sitt ombud (tefontillstånd). Sedan AA begärt att beslutet skulle omprövas beslutade Kriminalvården att inte ändra beslutet. AA överklagade och handlingarna i ärendet överlämnades till Förvaltningsrätten i Karlstad för prövning.
4. I januari 2023 ansökte AA på nytt om tillstånd att få ringa till sitt ombud. Kriminalvården avvisade hans ansökan och angav som skäl att den tidigare ansökan om telfontillstånd var föremål för prövning i förvaltningsrätten och att Kriminalvården därför på grund av litispensens var förhindrad att fatta ett nytt beslut.
5. AA begärde omprövning av avvisningsbeslutet. Kriminalvården överlämnade skrivelsen till Förvaltningsrätten i Karlstad utan att ompröva beslutet, eftersom Kriminalvården ansåg att det var förvaltningslagens (2017:900) bestämmelser som skulle tillämpas och i den lagen finns inga bestämmelser om obligatorisk omprövning.
6. Förvaltningsrätten visade målet åter till Kriminalvården för omprövning av avvisningsbeslutet och anförde att en pågående domstolsprocess inte utgör hinder för myndigheten att ompröva ett beslut som fattats efter en ny ansökan om telfontillstånd.
7. Kriminalvården överklagade till Kammarrätten i Göteborg som upphävde underinstansernas beslut och visade målet åter till Kriminalvården för fortsatt handläggning. Kammarrätten ansåg att Kriminalvården förfarit felaktigt när myndigheten vägrat AA en prövning i sak enligt fängelselagen. Kammarrätten menade att bestämmelsen om litispensens i 39 § förvaltningslagen inte var tillämplig på beslutet om telfontillstånd, utan i stället var bestämmelsen om obligatorisk omprövning i 14 kap. 2 § fängelselagen tillämplig, eftersom den bestämmelsen utgör en specialreglering i förhållande till förvaltningslagen.

YRKANDEN M.M.

8. *Kriminalvården* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens beslut och visa målet åter till förvaltningsrätten. *Kriminalvården* anför att i avsaknad av en litispendensregel i fängelselagen bör litispendensregeln i 39 § förvaltningslagen tillämpas i fråga om beslut enligt fängelselagen.
9. AA har inte yttrat sig.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Frågan i målet**

10. Frågan i målet är om *Kriminalvården* på grund av bestämmelsen om litispendens i 39 § förvaltningslagen varit förhindrad att pröva en ansökan om telefontillstånd, när ett tidigare beslut avseende tillstånd att ringa till samma person har överklagats till domstol.

Rättslig reglering m.m.

11. Enligt 1 § första stycket förvaltningslagen gäller den lagen för handläggning av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna. Om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen, tillämpas enligt 4 § den bestämmelsen.
12. Av 39 § förvaltningslagen följer att ett beslut som har överklagats inte får ändras av den myndighet som har meddelat beslutet efter det att handlingarna överlämnats till den högre instans som ska pröva överklagandet.

13. I 14 kap. 2 § fängelselagen föreskrivs att Kriminalvårdens beslut enligt fängelselagen inte får överklagas innan det har omprövats av Kriminalvården.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

14. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att det saknas bestämmelser i fängelselagen som reglerar när det på grund av litispendens föreligger hinder för Kriminalvården att pröva en ny ansökan om t.ex. telefontillstånd. För att Kriminalvården ska vara förhindrad att pröva en ny ansökan krävs således att bestämmelsen om litispendens i 39 § förvaltningslagen utgör hinder för prövning (jfr Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 28 december 2023 i mål nr 4180–4182-22). Avgörande för den bedömningen är om den nya ansökan avser samma sak som en tidigare ansökan.
15. En ansökan om telefontillstånd ska prövas utifrån omständigheterna vid tidpunkten för ansökan. För att en ansökan om att få ringa till en viss person ska anses röra samma sak som en tidigare ansökan om att få ringa till samma person krävs att omständigheterna – exempelvis när samtalen ska äga rum och vad samtalet rör – är desamma.
16. Det står klart att AAs nya ansökan inte avser samma sak som den tidigare ansökan. Kriminalvården borde därför inte ha avvisat hans ansökan utan prövat den i sak.
17. Som förvaltningsrätten funnit borde målet rätteligen visas åter till Kriminalvården för omprövning av avvisningsbeslutet (jfr HFD 2023 ref. 55). Kammarrätten har emellertid upphävt Kriminalvårdens och förvaltningsrättens beslut och visat målet åter till Kriminalvården för prövning av AAs ansökan i sak. Eftersom Kriminalvården har motiverat sitt avvisningsbeslut med att det föreligger litispendens och Högsta förvaltningsdomstolen funnit att så inte är fallet, kan konstateras att omprövning av avvisningsbeslutet i och för sig saknar

betydelse. Högsta förvaltningsdomstolen avstår därför från att undanröja kammarrättens beslut. Överklagandet ska således avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Margit Knutsson, Inga-Lill Askersjö, Leif Gäverth och Martin Nilsson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Emma Millberg.